

ALLDEUTSCHER VERBAND. Op 9 april 1891 richtten de tegenstanders van de koloniale politiek van Wilhelm II, vooral van de met Groot-Brittannië afgesloten Zanzibar-Helgoland-overeenkomst, te Leipzig het Allgemeiner deutscher Verband op met het doel de vaderlandse gevoelens van alle Duitsers, zo in binnen- als buitenland aan te wakkeren en het Deutschtum onder de Volksduitsers te ondersteunen. De naam werd in 1894 in Aldeutscher Verband veranderd. Het orgaan van de vereniging waren de Aldeutsche Blätter. Van 1893 tot 1908 was Professor E. Hasse de voorzitter. Daarna, tot aan zijn arrestatie en de ontbinding van de groepering in 1939 was het Heinrich Class. Niettemin nam Hitler zijn programma inzake de hereniging van alle Volksduitsers voor een goed deel over.

In navolging van de gedachten die Ernst Moritz Arndt negentig jaar vroeger bezielde hadden, rekenden ze de Noordnederlanders en de Vlamingen ook tot die Volksduitsers. Hun bemoeiingen met de V.B. verliepen aanvankelijk rustig, maar toen Harold Graevell, onder de schuilnaam Harold Arjuna er, in 1896 in het Antwerpse weekblad Vlaamsch en Vrij voor uitkwam, dat Vlaanderen zich van het Waalse juk diende te bevrijden door zich bij het Duitse Keizerrijk aan te sluiten, lokte hij scherp protest uit van de kant van de Vlaamse Volksraad onder de leiding van Prayon-van Zuylen met als motto: „Wij zijn wel Germanen, maar geen Duitsers”.

De Alduitsers lieten het daar echter niet bij. Fritz Bley, een Duitser van Israëlitische herkomst, en dezelfde Graevell lieten het jaar daarna elk een boek verschijnen waarin ze hun standpunt nader toelichtten. Het feit dat Vlamingen en Noordnederlanders aanvankelijk hun taal het Nederduits noemden en de theorieën van Dr. C.J. Hansen over het Nederduits brachten ze naar voren om hun standpunt te rechtvaardigen. Een ander argument voor een unie met Duitsland was het feit dat dit laatste geen eenheidsstaat was. De Vlamingen enz. mochten eventueel hun eigen staatsstructuur behouden. Alleen de buitenlandse politiek en het legercommando zouden gemeenschappelijk zijn, alsook de economische politiek, waardoor de Noordnederlandse en de Vlaamse Noordzeehavens nauwer met hun achterland verbonden zouden worden. Het Hoogduits moest de tweede landstaal worden in Nederland en Vlaanderen, het Nederduits in Duitsland.

De Vlaamse Bewegers vonden de Duitsers wel sympathiek, maar ze wezen elke idee van aanhechting of verduitsing van de hand. De opdringerigheid van de Alduitsers wekte hun wantrouwen en ze werden daarin gesterkt vanuit Nederland. De Alduitsers wilden bovendien de toenadering tussen Vlamingen en Noordnederlanders dwarsbomen, omdat ze een Groot-Nederland nadelig achtten voor hun Grootgermaanse plannen. Toch kwam het tot culturele samenwerking met een aantal liberale Vlaamse Bewegers in het tijdschrift Germania, dat van 1898 tot 1905 te Brussel werd uitgegeven. De Alduitser Theodor Reismann-Grone speelde daarin een grote rol. Toen de Al-

duitsers echter gewaarwerden dat ze met de Vlaamse Bewegers niet opschoten, ebde hun belangstelling voor Vlaanderen langzaam weg. Na 1905 bleven nog enkel literaire relaties over in de sfeer van De Boomgaard en studentencontacten.

Toen in 1914 de Alduitsers hun annexatiebedoe-lingen toonden, kwam het tot een volledige breuk. Zelfs tijdens de eerste wereldoorlog kwam het niet meer tot een verstandhouding tussen het •Alldeut-scher Verband en de activisten. Na 1918 hield het Verband zich uitsluitend met binnenlandse poli-tiek bezig in het raam van de Duitse nationale partijen. Vóór 1914 was het een bonte mengeling van conservatieven, liberalen, sociaal-democraten, joden en antisemieten; pas na de eerste wereld-oorlog werd de vereniging anti-joods en werden de joden uitgesloten.

LITERATUUR: H. Arjuna, *Die flämische Bewegung vom all-deutschen Standpunkt aus* (1897); - Fr. Bley, *Die alldeutsche Bewegung und Niederlande (Der Kampf um Deutschtum)*, II (1897); - F. Daumont, *Le mouvement flamand*, I (1911); - H. Schütt, *Die „Aldietsche Bewegung“ C.J. Hansen's und ihr Ver-hältnis zum Niederdeutschen* (1938); - A. Cruck, *Geschichte des alldeutschen Verbandes* (1957); - J. Behets, *De breuk tussen de Vlaamse Beweging en de Pangermanisten (1887-1907)*, in *Weten-schappelijke Tijdingen*, jg. 23, nr. 10 (1963, p. 451-463).

JAN BEHETS